

Sygn. akt I CSK 197/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa T. K.
przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych
o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2014 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 11 października 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł w następującym stanie faktycznym.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 25 stycznia 2001 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w R. z dnia 27 czerwca 2000 r. w części uwzględniającej powództwo i zasądził od T. K. na rzecz Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej jako „Agencja”) kwotę 700.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 czerwca 1991 r. Postanowieniem z dnia 9 marca 2001 r. wyrokowi nadano klauzulę wykonalności. Prowadzone na podstawie tego tytułu wykonawczego postępowania egzekucyjne zostały umorzone kolejno postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2002 r. - na żądanie wierzyciela na podstawie art. 825 pkt 1 i postanowieniem z dnia 10 lutego 2004 r. - wobec bezskuteczności egzekucji. W dniu 27 czerwca 2008 r. Agencja złożyła kolejny wniosek egzekucyjny odnośnie do kwoty 700.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 czerwca 1991 r. do dnia zapłaty. Na jego podstawie Komornik przy Sądzie Rejonowym w W. prowadzi obecnie przeciwko T. K. egzekucję.

W pozwie skierowanym przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych T. K. domagał się pozbawienia wykonalności wyroków Sądu Apelacyjnego z dnia 25 stycznia 2011 r. i Sądu Okręgowego w części zasądzającej należność główną z odsetkami, ewentualnie pozbawienia wykonalności wskazanego wyroku Sądu Apelacyjnego w części dotyczącej odsetek od dnia 18 czerwca 1991 r. do dnia wniesienia przez stronę pozwaną wniosku o wszczęcie egzekucji tj. do 27 czerwca 2008 r.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 3 listopada 2011 r. pozbawił wykonalności wyrok Sądu Apelacyjnego w części dotyczącej ustawowych odsetek liczonych od dnia 18 czerwca 1991 r. do dnia 27 czerwca 2005 r. a w pozostałej części powództwo oddalił.

Uwzględniając częściowo powództwo w oparciu o wyżej przytoczone ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenie o zapłatę odsetek ustawowych powstaje z chwilą opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia,

a same odsetki ustawowe są świadczeniem akcesoryjnym w stosunku do długu głównego i na podstawie art. 118 k.c. przedawniają się - odrębnie od niego - z upływem trzech lat, przy czym przedawnienie następuje za każdy dzień z osobna. Zgodnie z art. 125 k.c., z upływem trzech lat przedawniają się również stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądowym odsetki ustawowe należne w przyszłości. Na tej podstawie przyjęła, że skoro pozwana Agencja wystąpiła z wnioskiem o wszczęcie egzekucji w dniu 27 czerwca 2008 r., to zasądzone odsetki przysługują jej tylko za okres nieprzedawniony obejmujący trzy lata wstecz od złożenia wniosku tj. od 27 czerwca 2005 r.

Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę na skutek apelacji pozwanego, w częściowym uwzględnieniu zarzutu naruszenia art. 125 § 1 k.c., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że pozbawił wykonalności wyrok Sądu Apelacyjnego w części dotyczącej odsetek za okres od 26 stycznia 2001 r. do 26 czerwca 2005 r.; oddalił apelację w pozostałym zakresie. W motywach prawnych rozstrzygnięcia podniósł, że na podstawie art. 125 § 1 k.c. roszczenia stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przedawniają się zawsze z upływem dziesięciu lat, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy, a trzyletni termin przedawnienia dotyczy jedynie należnych w przyszłości roszczeń obejmujących świadczenia okresowe. Jeżeli więc roszczenie o wymagalne świadczenia okresowe zostały stwierdzone prawomocnym orzeczeniem, to przedawniają się z upływem dziesięciu lat nie zaś upływem trzech lat, jak przewiduje to art. 118 k.c. W okolicznościach sprawy dziesięcioletni okres przedawnienia ustawowych odsetek zasądzonych wyrokiem Sądu Apelacyjnego nie upłynął, gdyż pozwana trzykrotnie wszczyniała egzekucję przerywając bieg terminu przedawnienia (art. 124 § 1 k.c.), zaś po przerwie termin przedawnienia rozpoczął bieg on nowa. Obecnie, z uwagi na toczącą się egzekucję, przedawnienie nie biegnie. Trzyletniemu przedawnieniu mogły więc ulec jedynie te odsetki ustawowe, które powstały po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny. Początkowo odsetki te nie uległy przedawnieniu, gdyż pozwana w trakcie biegu trzyletniego terminu przedawnienia wszczyniała egzekucje wnioskami z dnia 14 marca 2001 r. i 2 września 2002 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego okres przedawnienia upłynął natomiast w stosunku do odsetek ustawowych za czas od

26 stycznia 2001 r. do 26 czerwca 2005 r., z uwagi na niepodjęcie przez pozwaną Agencję czynności egzekucyjnych w czasie gdy okres przedawnienia w odniesieniu do tych świadczeń okresowych jeszcze nie upłynął. Drugie postępowanie egzekucyjne zakończyło się bowiem wydaniem w dniu 10 lutego 2004 r. postanowienia o jego umorzeniu, a kolejny wniosek o wszczęcie egzekucji Agencja złożyła dopiero w dniu 27 czerwca 2008 r.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył powód, zarzucając w skardze kasacyjnej naruszenie art. 125 § 1 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że roszczenie w zakresie odsetek zasądzone od kwoty pieniężnej objętej wyrokiem, które nie stanowiły samodzielnej podstawy dochodzonego roszczenia, przedawnia się z upływem lat dziesięciu, podczas gdy odsetki te nie tracą charakteru roszczenia okresowego i ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat. Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji strony pozwanej zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego lub uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odsetki za opóźnienie mają charakter świadczenia okresowego, które jak podnosi się w piśmiennictwie i judykaturze (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 26 stycznia 2005 r., III CZP 42/2004 r., OSNC 2005, nr 9, poz.149) charakteryzuje zależność rozmiaru należności od upływu czasu oraz układanie się świadczeń w szereg kolejno po sobie wymagalnych świadczeń, przy czym mają one występować w równych odstępach czasu. Pogląd o okresowym charakterze odsetek za opóźnienie wywodzony był początkowo przez Sąd Najwyższy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 1976 r., III CRN 181/76, OSNCP 1977, nr 4, poz. 78, poz. 33) z treści 360 k.c., który jednakże nie dotyczy odsetek ustawowych, a więc odsetek za opóźnienie lecz odsetek umownych tzw. zwykłych, należnych za korzystanie z cudzego kapitału. Odstępując od tej argumentacji w późniejszym orzecznictwie przyjęto, że okresowy charakter odsetek za opóźnienie przejawia się w tym, że z każdym dniem opóźnienia powstaje wobec dłużnika odrębne roszczenie o odsetki, które jest także od tego dnia wymagalne i od tego dnia

zaczyna się przedawniać (m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 1991 r., III CZP 21/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 121, z dnia 9 listopada 1994 r., III CZP 141/94 M. Prawn. 1995, nr 3, s.83, uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 26 stycznia 2005 r., OSNC 2005, nr 9, poz. 149).

Zgodnie z ogólną zasadą, którą wyraża art. 118 k.c., termin przedawnienia dla roszczeń o świadczenia okresowe wynosi trzy lata. Według tej reguły, niezależnie od charakteru długu głównego, ulega przedawnieniu roszczenie o odsetki za opóźnienie. Przepisem szczególnym w stosunku do art. 118 k.c. jest art. 125 § 1 k.c. przewidujący dla roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu, bez względu na ich charakter, dziesięcioletni termin przedawnienia, z wyłączeniem jednak (zdanie drugie) roszczeń obejmujących świadczenia okresowe należne w przyszłości, które ulegają przedawnieniu trzyletniemu. W tym stanie rzeczy uzasadnione jest stanowisko zaskarżonego wyroku, że określony w art. 125 § 1 k.c. dziesięcioletni termin przedawnienia ma zastosowanie do stwierdzonych wyrokiem roszczeń o odsetki za opóźnienie wymagalnych w dacie uprawomocnienia się wyroku. Trzyletniemu przedawnieniu ulegają natomiast stwierdzone wyrokiem roszczenia o odsetki za opóźnienie należne i wymagalne po dniu uprawomocnienia się wyroku.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ oddalił skargę kasacyjną oraz orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art.102 w zw. z art. 391§ 1 i art. 398²¹ k.p.c.